

Петрова Г. М. – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5964-1473>

Основні цінності й принципи професійної етики поліцейського

У статті здійснено комплексний підхід до опрацювання здобутків правових і філософських наук щодо вивчення проблеми цінностей та принципів професійної етики поліцейського й значення цих феноменів у діяльності професіонала. **Мета статті** – визначити сутність цінностей і принципів професійної етики та їхньої ролі в професійній діяльності поліцейського, що є неможливим без окреслення місії та завдань поліції. **Методологія.** Методологічним підґрунтям наукового пошуку є сукупність світоглядних і філософських принципів наукового пізнання, методологічних підходів, загальних методів мислення, філософських і загальнонаукових методів, використання яких забезпечило обґрунтованість та достовірність результатів дослідження основних цінностей і принципів професійної діяльності поліцейського. **Науковою новизною** дослідження є: визнання основоположними цінностями професійної діяльності поліцейського верховенства права, гуманізму та професіоналізму; формулювання визначення «основні принципи професійної етики поліцейського»; типологізація основних принципів професійної етики поліцейського за двома схемами: а) структурування принципів відповідно до базових цінностей професійної діяльності поліцейського – верховенства права, гуманізму, професіоналізму, що постають «формулами» моральності професіонала; б) смислове структурування прописаних у нормативних актах засад професійної діяльності поліції: концептуальних, світоглядних і процесуальних. До висновків дослідження належить формула оптимальної моделі місії поліції: «Поліцейські служать народу України, задовольняючи його потреби в послугах держави»; зазначено, що такі важливі фактори формування філософії професійної діяльності поліцейського, як фіксація прав і соціального захисту поліцейських, умов праці та професійної підготовки у вітчизняному законодавстві потребують доопрацювання й доповнення; проблеми формування особистісних внутрішніх, власне морально-етичних якостей професіонала варті посиленої уваги, що в подальших наукових дослідженнях окресленої проблеми можуть бути конкретизованими в такому понятті, як «чесноти», і розглянутими в площині «корпоративної культури», «культури професійної діяльності», «поліцейської культури». Тому прийняття Етичного кодексу поліцейського розв'язало низку питань, пов'язаних із чіткістю формулювань основного категоріального апарату філософії професійної діяльності поліцейського, сприяло повнішому розумінню етичних проблем професійної діяльності поліцейських і готовності обговорювати й розв'язувати ці проблеми, що наблизить якість роботи поліції до стандартів західної професійної культури.

Ключові слова: цінності професійної етики поліцейського; верховенство права; гуманізм; професіоналізм; принципи професійної етики поліцейського; концептуальні засади професійної діяльності; світоглядні засади професійної діяльності; процесуальні засади професійної діяльності; чесноти.

Вступ

Будь-яка професія отримує визнання в суспільстві через корисність, попит і необхідність її для суспільства; кожна професійна діяльність спрямована на покращення й полегшення життя людей у спільноті. Обираючи майбутню професію, людина дає згоду дотримуватися принципів і норм професійної етики. До того ж професійна етика як галузь прикладних знань формулює й обґрунтовує систему моральних норм і принципів, які діють у специфічних умовах взаємин людей у сфері визначеної професії, з огляду на очікування й запити суспільства щодо певної професії, а також окреслення меж професійної діяльності та професійної компетенції.

Професійна етика поліцейського має деонтологічний характер. Від чіткості, зрозумілості та належного відтворення у нормативних документах норм і вимог професійної етики залежить ефективність роботи працівника. Виявлення та чітке формулювання місії поліцейської служби – підґрунтя для побудови всієї системи етики поліцейських і фактор

ствердження моральних відносин між поліцією як органом виконавчої влади й громадянами. Призначення поліцейської служби формує визначення місця поліцейських у суспільстві, є стрижнем для формулювання засад професійної діяльності та відповідних вимог до представників поліції, масштабом для оцінки їхньої діяльності, про що неодноразово зауважували вітчизняні дослідники (Pavlyshyn, Kravchuk, & Lev, 2018; Petrova, & Kumeda, 2012; Shevchuk, 2019; Banchuk, 2013; Trofymenko, 2017; Shylo, 2018 та ін.).

Реформування правоохоронної системи, її орієнтація на міжнародні стандарти правоохоронної діяльності, вимагає від поліцейського-професіонала визначення цілей і змісту інновацій у професійній діяльності. На цьому акцентували увагу вітчизняні науковці (Pavlyshyn, Kravchuk, & Lev, 2018; Petrova, & Kumeda, 2012; Shevchuk, 2019; Shylo, 2018 та ін.). Втілення інновацій пов'язане із засвоєнням ключових понять і категорій, завдяки яким розкриваються призначення й цінності професійної діяльності. Зазначені поняття дають можливість скласти

конструктивне уявлення про завдання професійної діяльності, занесеної до системи соціальних відносин, допомагають зрозуміти взаємозв'язок і взаємодію таких соціальних інститутів, як громадянське суспільство й поліція. На жаль, нині в правоохоронній діяльності, як правило, спостерігаємо слідування букві закону без врахування соціокультурних передумов і здобутків соціогуманітарного осмислення базових принципів і цінностей цієї професійної діяльності (Trofymenko, 2017; Strelchenko, 2019; Dzhurska, & Dzhurskyi, 2019; Shylo, 2018 та ін.).

Інша знакова проблема полягає в локальності, фрагментуванні знань: ідеться про юридичні, економічні, філософські науки, обмін напрацювань між якими часто має суто формальний, декларативний характер. Між тим, понятійний апарат, який використовують у нормативній базі, має бути уніфікованим щонайменше для всіх професій, залучених до сфери державної служби, що сприяє створенню єдиного смислового простору соціальної дії та соціальній комунікації й порозумінню.

Мета і завдання дослідження

Мета статті – визначити сутність основних цінностей і принципів професійної етики та їхньої ролі у професійній діяльності поліцейського. З огляду на це, сформульовано такі завдання:

- окреслення місії та завдань поліції;
- аналіз цінностей професійної діяльності поліцейського;
- дослідження співвідношення цінностей і принципів у професійній діяльності поліцейського;
- формулювання дефініції основних принципів професійної етики;
- дослідження можливостей типологізації основних принципів професійної етики поліцейського.

Виклад основного матеріалу

Ефективна діяльність поліції є запорукою злагодженого функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, необхідною умовою захисту законних прав й інтересів громадян.

У Європейському кодексі поліцейської етики ("Yevropeiskyi kodeks politseiskoi etyky", 2001) акцентовано на основоположних цілях поліцейської служби у демократичній державі: підтримання громадського спокою, законності та правопорядку у суспільстві; захист і повага до основоположних прав і свобод людини; попередження та протидія злочинності; виявлення злочинів; допомога та служба громадськості. Для забезпечення виконання цих завдань, операції з охорони правопорядку повинні відповідати базовим критеріям принципу верховенства права, тобто

задовольняти національні й міжнародні стандарти, а відповідне національне законодавство має бути сформульованим достатньо чітко й зрозуміло та доступним для громадськості.

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію» завдання поліції полягає в наданні поліцейських послуг у сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки й порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги ("Pro Natsionalnu politsiyu", 2015).

Щоб забезпечити виконання цих завдань, операції з охорони правопорядку повинні відповідати базовим критеріям принципу верховенства права – задовольняти національні й міжнародні стандарти, а відповідне національне законодавство має бути у вільному доступі для громадськості та сформульованим достатньо чітко й зрозуміло.

У «Пояснювальному меморандумі» до «Європейського кодексу поліцейської етики» здійснено аналіз цінностей і норм, характерних для поліції у сучасному суспільстві. Так, зокрема зазначається, що: «у демократичних суспільствах, заснованих на верховенстві права, поліція виконує традиційні функції: запобігання, боротьба, виявлення злочинності, забезпечення публічного спокою, забезпечення права, збереження публічного порядку й захист основоположних прав людини. До того ж, у цих суспільствах поліція надає різноманітні послуги соціального характеру, які супроводжують іншу її діяльність. Вона має власну дискрецію під час виконання цих функцій. Поліція в демократіях допомагає підтримувати цінності демократії й сама сповідує ці цілі. Загалом громадськість погоджується та насправді схвалює здійснення поліцією легітимної влади доти, доки помітно, що поліція виконує свої завдання в етично прийнятні способи та заради гідних демократичних цінностей. Тож, коли вона задовольняє ці вимоги, поліція має повне право розраховувати, що громадськість довірятиме їй виконувати її обов'язки та співпрацюватиме з нею в цьому» ("Yevropeiskyi", 2001).

Організаційна структура поліції повинна сприяти завоюванню та підтриманню громадянської довіри до поліції «як професійної правоохоронної структури, що знаходиться на службі громадськості» ("Yevropeiskyi", 2001, р. 12). Необхідні організаційні заходи мають сприяти ствердженню довірливих відносин з громадськістю та налагодженню ефективного співробітництва з іншими органами, місцевими спільнотами,

неурядовими організаціями й представниками громад, зокрема й з етнічними меншинами.

У демократичному суспільстві поліція наділена повноваженнями відповідно до закону. Громадськість довіряє поліції в тому, що вона (поліція) не зловживатиме своїми повноваженнями. Як тільки з'являються зловживання, це шкодить загальній вірі у справедливість, виникає загроза того, що цивільне населення буде використовувати власну систему відновлення справедливості.

Сучасні наукові дослідження у сфері професійної етики (Petrova, Kumeda, 2012; Pavlyshyn, Kravchuk, & Lev, 2018; Shevchuk, 2019; Strelchenko, 2017 та ін.) акцентують на тому, що виявлення та чітке формулювання місії поліцейської служби – підґрунтя для побудови всієї системи етики поліцейських і фактор ствердження моральних відносин між поліцією як органом

виконавчої влади та громадянами. Призначення поліцейської служби формує усвідомлення місця поліцейських у суспільстві; воно є стрижнем для побудови засад професійної діяльності та відповідних вимог до представників поліції, масштабом для оцінки їхньої діяльності.

Сьогодні існують різні стратегії діяльності держави, різні тлумачення професійної місії поліції та поліцейських, зокрема «традиційна», орієнтована на служіння народу та державі, та «модерна», що має на меті, перш за все, надання послуг громадянам («сервісна модель»).

З огляду на спільні завдання державної служби, услід за Т. Е. Василевською (Vasylevska, 2018) відобразимо в таблиці сутність, домінуючі цінності, конкурентні переваги та предмет критики цих стратегій.

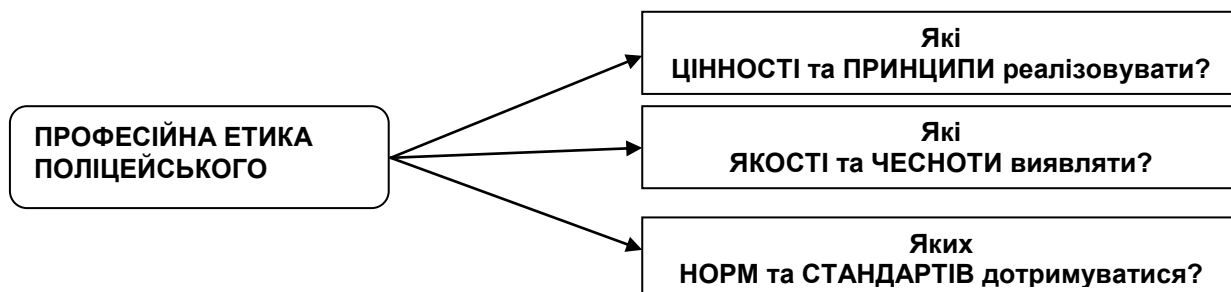
Підходи до місії поліції

Особливості	Робота поліції як служіння	Робота поліції як надання послуг
Суть підходу	Служба в поліції – честь і священний обов'язок.	Поліція – виробник послуг, різновид найму.
Домінуючі цінності	Громадянськість, рівність, представництво, відповідальність, нейтральність.	Орієнтація на користувача, ефективність, змагальність, менеджеризм, гнучкість, ініціативність, партнерство.
Конкурентні переваги	Орієнтація на справедливість, ustaleni стандарти професійної етики, націленість на рівне ставлення до всіх громадян.	Чітко сформульовані вимоги, кількісні критерії ефективності, усвідомлена оптимізація структури та параметрів органів управління.
Предмет критики	Труднощі з оптимізацією роботи поліції.	Ослаблення традиційно міцної корпоративної етики, ризик формування бізнес-іміджу поліції.

І перший, і другий підходи мають свої переваги й недоліки. Як зазначає фахівець у сфері публічного управління Т. Е. Василевська (Vasylevska, 2018): «найбільш продуктивним було б поєднання двох представлених підходів» (р. 33). Таким чином, моральне призначення поліції

виражалось б у формулі: «Поліцейські служать народу України, задовольняючи його потреби в послугах держави».

Навколо місії професії побудована вся професійно-етична система діяльності поліції:

Виявлення ціннісних підвалин діяльності поліції надає осмисленості та змістовної наповненості правоохоронній діяльності. Цінності відтворюють те, що є значущим. Цінності, які відстоює поліція у демократичному суспільстві, – наголошення на людській, соціальній та культурній

важливості, якими є життя та гідність людини, повага до неї, справедливість, солідарність тощо.

Верховенство права, гуманізм, професіоналізм можна назвати базовими цінностями професійної діяльності поліцейського; вони мають регулятивну значущість, конститутивність

використання, формують фундамент здатності усвідомлення сутності та призначення професії поліцейського.

Верховенство права є гарантованим Конституцією підґрунтям співжиття людей в українському суспільстві; має закріплення та реалізацію у політичних програмах, зокрема у політичному курсі на євроінтеграцію¹. Гуманізм як визнання людини найвищою соціальною цінністю, тобто всебічне утвердження цінності людської особи й особистості, є вихідним у побудові будь-якого політичного, економічного, соціального чи освітнього проєкту. Професіоналізм як форма самовизначення, стилю життя, способів діяльності й алгоритмів дій, що розгортаються у публічній сфері, є ознакою соціальної зрілості, автономії та суверенності особи.

Цінності верховенства права, гуманізму, професіоналізму постають «формулами» моральності професіонала, суб'єктивний характер сприйняття яких залежить від рівня освіти та життєвих ціннісних орієнтацій працівника.

Роз'яснення суті верховенства права міститься у «Пояснювальному меморандумі» до «Європейського кодексу поліцейської етики» ("Yevropeiskyi", 2001): «Верховенство права перш за все передбачає, що ті, хто творять, тлумачать і застосовують закон, повинні підкорятися цьому закону. Іншими словами, поліція повинна підкорятися законам, застосування яких вона забезпечує. Саме за цією ознакою можна судити про поліцію справжньої демократії: вона підкоряється тому самому закону, який вона захищає. Роль поліції в захисті та збереженні верховенства права настільки важлива, що, спостерігаючи за поведінкою поліції в демократії, можна судити про її рівень».

Усвідомлення гуманізму як цінності й базового принципу у сучасну епоху стрімких соціальних і технічних змін зазнало відчутної трансформації та дотепер є нерозривно пов'язаним зі світоглядною установкою та принципом індивідуалізму. Так, видатний американський вчений Амітаї Енціоні вже наприкінці ХХ ст. стверджував, що у соціальній практиці сучасного суспільства формуються нові основи моральних відносин. Нове «золоте правило» звучить так: «Поважай і підтримуй моральний порядок у суспільстві, якщо хочеш, щоб суспільство поважало й підтримувало твою незалежність» (Etzioni, 1999).

Зміна ціннісного вектора усвідомлення суті та призначення людини у сучасному світі не могла не позначитися і на філософії професійної діяльності, що є комплексом нормативних установок із

врегулювання реальних проблем. Так, у філософії професійної діяльності поліцейського реалізовано модель «інформованої згоди»; у демократичному суспільстві така згода укладають між поліцією та громадянським суспільством загалом. Передбачається, що, використовуючи спеціальні засоби, поліцейський буде діяти на забезпечення загальнолюдських цінностей, надаючи найчастіше людям допомогу у тих випадках, коли вони самі про себе потурбуватися не можуть.

Так, якщо на зауваження чітко маркованої особи – людини у поліцейській формі – громадянин не реагує, продовжуючи порушувати правила громадської поведінки, то він потребує допомоги, оскільки своїм психологічним станом і своїми діями може завдати собі й навколишнім непоправної шкоди. Допомога з необхідності як «інформована згода» поліцейського та співгромадян постає умовою легітимності застосування примусу й сили з боку поліцейського.

У цьому ж напрямку діє й соціально-сервісна функція поліцейських послуг, що передбачає обов'язок поліції надавати на безоплатній основі фізичним особам, які цього потребують, кваліфіковану домедичну та/або психологічну допомогу – аж до медичної допомоги, а також допомогу у розв'язанні деяких побутових питань, якщо людина з певних причин не може належним чином вирішити їх сама. Зазначена функція наочно свідчить про перехід сучасної поліції від карального до соціально-сервісного змісту діяльності.

Зазначимо, що будь-який тип терпимості, співробітництва може існувати лише за умови наявності гуманістичних цінностей. Відсутність останніх практично скасовує діалог, толерантність. Гуманізм – це реалізована толерантність поглядів та дій різних соціальних сил, компроміс різних, інколи протилежних, інтересів.

Професійна діяльність, професіоналізм – це не лише знання про процесуальність/певний алгоритм дій, а й усвідомлення та виконання етичних норм і приписів щодо здійснення професійної діяльності. Ці норми та приписи є похідними від основних принципів професійної етики. Будь-яка професійна діяльність, без винятку, є діяльністю в межах принципів і норм професійної етики.

Сучасне суспільство динамічне, перебуває в процесі постійних змін, і кожне нове покоління висуває нові запити й вимоги до професійної діяльності. На динаміку змін у суспільстві істотно впливає врахування/не врахування особистісних задатків молодих людей у процесі професійної орієнтації, можливості набуття ними професійних компетенцій відповідно до особистих схильностей і уподобань. Чим повніше ця здатність буде реалізована, тим успішніше та швидше відбудуться суспільні перетворення й сформується нові запити щодо оптимізації різних сфер професійної діяльності.

¹ «Права людини, ліберальна демократія, верховенство закону – фундаментальні основи легітимної державності в Європейському Союзі» (Shimmelfennih, & Zedelmaier, 2010, p. 37).

Суспільство можна вважати «цивілізованим», якщо в ньому закладені можливості отримання «другого шансу» для тих, хто здійснив «надважкий», «непідйомний» для себе вибір, зокрема в аспекті обрання майбутньої професії. Водночас підвищуються вимоги до чіткості та зрозумілості формулювання щодо призначення тієї чи іншої професійної діяльності, які прописані у супроводжувальній нормативно-правовій базі, а система освіти та виховання має готувати молоду людину до того, що вибір професійної діяльності повинен збігатися з вибором подальшого особистого життєвого шляху, способу життя та його організації.

Отже, у професійній етиці особливі вимоги до поведінки особистості передусім сформульовані з огляду на необхідність фіксації специфічних форм соціальної відповідальності, вираженням таких відносин людини до інших людей, які безпосередньо залежать від її індивідуального рішення та які найчастіше неможливо проконтролювати жодним іншим засобом, окрім як через ствердження етичної норми, що має обмежувальний або попереджувальний характер.

«Позитивний» механізм впровадження професійної етики в життя має такий вигляд.

Результатом реалізації цінностей професіоналізму є формування довіри до себе та своєї професійної діяльності. Довіра – ставлення до іншої особи та до її дій, яка ґрунтується на впевненості в її правоті, вірності, добросовісності, чесності.

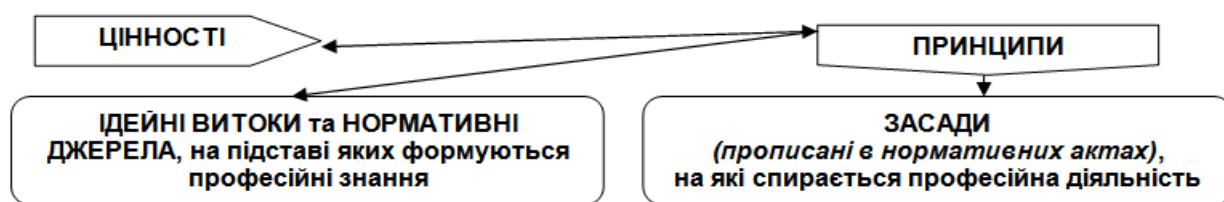
Дійове функціонування права (як зазначав І. Кант: «Право однієї людини закінчується там, де починається право іншої людини») є передумовою створення довірливих відносин. Однак навіть у правовій державі довіра не виникає автоматично, її

примноження потребує часу й зустрічних зусиль з боку соціальних груп та інститутів.

Довіра тісно пов'язана з легітимністю влади, яка виражає зв'язок інтересів людей з їхньою внутрішньою оцінкою та залежить від їхнього світосприйняття, і визнанням соціальної ієрархії, суспільного розподілу праці як атрибуту розвинутого суспільства. Легітимність – соціально-психологічна ознака державної влади, авансована її підтримка, виправдання, схвалення. Відсутність цієї ознаки у конкретній владі якщо не унеможлиблює, то мінімізує будь-які її зусилля, а наявність її ці зусилля помножує.

Громадянське суспільство як «співавторство рівних у своїй гідності громадян» (А. Гусейнов) формує складну систему взаємозалежних відносин різного рівня взаємопідпорядкування. Відчуття власної громадянської ідентичності є неможливим без залучення до спільної справи суспільного упорядкування задля реалізації спільного суспільного блага. На засадах цієї ідеї побудована мотиваційна складова як для всієї правоохоронної діяльності, так і для будь-якої професійної діяльності у суспільстві.

Цінності верховенства права, гуманізму, професіоналізму відіграють вирішальну роль у формуванні професіонала. Роль цінностей у процесі набуття професійних навичок і вмій – надання раціональної, системної єдності ідейному конструкту професійної діяльності поліцейського. Так, кожна з цінностей реалізується через низку принципів професійної діяльності, що зафіксовані у нормативних і нормативно-правових актах. Саме поєднання та реалізація цінностей і принципів професійної діяльності поліцейського у світогляді професіонала сприяє досконалості й цілеспрямованості особистості поліцейського, дозволяє протистояти професійній моральній деформації.

Отже, основні принципи професійної етики поліцейського – це основоположні ідеї, керівні начала, покладені в основу професійної діяльності поліцейських, в яких фіксуються ціннісні та ідеологічні засади публічного життя суспільства. Недотримання цих вимог ставить під сумнів легітимність здійснення професійної діяльності, підриває довіру до професіоналізму як до певної кваліфікаційної якості людини, загрожує загальною недовірою громадськості до програм державного

менеджменту і, у крайніх своїх виявах, соціальними заворушеннями.

Принципи професійної діяльності закладають основи професійного статусу поліцейського. Професійний статус поліцейського – це особливе становище у соціальній системі суспільства, пов'язане з певними очікуваннями, правами й обов'язками. Межі цих очікувань, прав та обов'язків визначені основними принципами професійної етики поліцейського. Статусу поліцейських належить низка важливих факторів: фіксація прав і

соціального захисту поліцейських, умови праці та професійна підготовка.

Принципи професійної етики поліцейського, прописані у Конституції України, Законах України «Про Національну поліцію» ("Pro Natsionalnu politsiiu", 2015), «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» ("Pro Dystsyplinaryi statut Natsionalnoi politsii Ukrainy", 2018), наказі МВС України від 09.11.2016 № 1179 «Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських» ("Pro zatverdzhennia Pravyi etychnoi povedinky politseiskykh", 2017):

- верховенства права;
- дотримання прав і свобод людини;

- законності;
 - відкритості та прозорості;
 - політичної нейтральності;
 - взаємодії з населенням на засадах партнерства;
 - безперервності;
 - справедливості, неупередженості та рівності.
- Фіксація основних етичних принципів у процесі укладання нормативно-правових актів дає можливість повніше розкрити сутність і призначення професії поліцейського, і, водночас, показати очікування й запити суспільства до його професійної діяльності.

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА як цінність	ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО	ГУМАНІЗМ як цінність
<i>справедливість, дотримання прав і свобод людини, законність, рівність</i>	ПРОФЕСІОНАЛІЗМ як цінність <i>служіння суспільству, відкритість і прозорість, політична нейтральність, безперервність, взаємодія з населенням на засадах партнерства</i>	<i>толерантність, неупередженість, свобода совісті, гендерна рівність</i>

Зазначимо, що запропонована класифікація є досить умовною та умоглядною, оскільки всі принципи професійної етики поліцейського є взаємопов'язаними. Можна запропонувати й іншу типологізацію основних етичних принципів

професійної діяльності поліцейського, що ґрунтується на смислового структуруванні прописаних у нормативних актах засад професійної діяльності поліції.

Концептуальні засади професійної діяльності	<i>верховенство права, справедливість, дотримання прав і свобод людини, законність, рівність</i>
Світоглядні засади професійного мислення	<i>толерантність, неупередженість, свобода совісті, гендерна рівність</i>
Процесуальні засади професійної діяльності	<i>служіння суспільству відкритість і прозорість, політична нейтральність, безперервність, взаємодія з населенням на засадах партнерства</i>

Зауважимо, що дієвість процесуальних засад професійної діяльності залежить від їх ідейного окреслення у концептуальних засадах професійної діяльності та світоглядних засадах професійного мислення. Так, вітчизняні науковці неодноразово акцентували увагу на основних якостях, які працівник поліції повинен обов'язково мати: почуття справедливості, гуманність, відповідальність, неупередженість. Крім цього, працівник поліції має поєднувати всі вищевказані якості з умінням втілювати етичні принципи у відповідні форми зовнішньої поведінки, в основі якої – повага до людини та її гідності, ввічливість, тактовність, скромність, естетична привабливість і доцільність вчинків (Petrova, 2015).

Акцентуючи на цінностях і принципах правоохоронної діяльності, не можна оминати таких важливих у сучасному професійному світі феноменів, як професійна (поліцейська) культура, репутація, чесноти професіонала (посилання на іноземні джерела). Спрямування до ідейних засад професійної діяльності має змістити акценти від вимог і зобов'язань, сформованих щодо професіонала суспільством, до внутрішньої готовності й потреби обирати певну професію, пов'язувати з нею своє життя, усвідомлювати, чи відповідає стиль професійного життя та цінності професії особистим цінностям і переконанням, фактично – це виведення на перший план позиції ставлення

до себе, чого у вітчизняній професійній етиці майже немає.

Загальновідома класифікація професійних стосунків, покликання на яку скеровує нас до роботи П. С. Яременка (Yaremenko, 2001): «...є т категорії ставлень працівників ОВС, а саме: 1) ставлення до оточення: скромність, гордість за свою професію, повага, почуття гідності та честі – у себе й інших, сумління, справедливість, вимогливість, правдивість, порядність, доброзичливість, постійна готовність прийти на допомогу; 2) ставлення до виконання службових обов'язків: мужність, витримка, стійкість, рішучість, вимогливість, дисциплінованість, принциповість, сміливість, ініціативність, чесність, безкорисливість, ретельність, відповідальність; 3) ставлення до Батьківщини, суспільства, держави, народу: патріотизм, відданість, вірність обов'язку, відповідальність, самовідданість» (р. 36).

Зауважимо, що для реалізації принципів професійної етики, потрібна зорієнтованість, націленість людини на їхнє здійснення, зафіксована в певних сформованих якостях, які називають чеснотами, що є втіленням зразкової поведінки професіонала. Чесноти – це сталі схильності, постійне вдосконалення розуму й волі, які керують нашими вчинками, упорядковують наші пристрасті та спрямовують нашу поведінку згідно з розумом й уявленням про належне. З огляду на традиції європейської християнської культури (див. «Chesnoty»), вважаємо за необхідне виокремити щонайменше чотири важливі для цього соціокультурного регіону чесноти:

– мужність, що забезпечує стійкість у труднощах, витривалість у роботі над досягненням спільного блага; зміцнює рішучість протистояти спокусам і долати щоденні перешкоди;

– розсудливість, що робить наш практичний розум здатним пізнавати добро та обирати властиві йому засоби до його виконання; керує усіма іншими чеснотами, зокрема судженням сумління (розважлива людина приймає рішення та впорядковує свою поведінку);

– справедливість, яка вчить поважати права кожного та в стосунках між людьми встановлювати гармонію, що сприяє рівності щодо осіб і спільного добра;

– поміркованість, що стримує потяг до задоволень і забезпечує рівновагу у використанні створених благ. Саме ця чеснота допоможе людині із розумом підійти до обрання професії та мати волю реалізувати у своїй повсякденній роботі етичні стандарти професійної діяльності.

Можливо, розгляд проблеми саме таким чином дасть змогу не лише акцентувати увагу на проблемах внутрішнього світу професіонала-поліцейського, а й сприятиме, зважаючи на інституалізацію України як секулярної конституційної держави, з повагою ставитися до принципу

свободи совісті, виробленню єдиного значимого понятійного апарату у сфері професійної діяльності як державного, так і приватного сектору (Vasylevska, 2018; Strelchenko, 2019 та ін.). Подальша розробка таких категоріальних понять, як «корпоративна культура», «культура професійної діяльності», «поліцейська культура» сприяють урівноваженню внутрішнього та зовнішнього, індивідуального й соціально обумовленого в професійній діяльності поліцейського (Schein Edgar, 1992; Lamash, 2016; O'Neill, 2007; Nhan, 2014; Johannessen, 2015 тощо).

Фундаментальні етичні принципи й цінності дають суб'єкту здатність критично оцінювати ідеї, роблять професіонала морально чутливим, протидіють появі так званої «моральної сліпоти», почуттю безглуздості та втрати критеріїв (З. Бауман, Л. Донскіс) (Bauman, & Donskins, 2014). Власні ціннісні установки й ідейні концепти (цінності та цілі) професійної діяльності для людини можуть становити єдине ціле – тоді постає професіонал, той ідеал, до якого прагне кожен, але як ідеал він не є назавжди досягнутим звершенням, опанованим набуттям. Він є результатом безперервного здійснення процесів самоосвіти та самовиховання. Проте збіг ціннісних установок й ідейно-раціоналістичних концептів може мати також ситуативний і/чи локальний характер, що також слід враховувати у теорії та практиці правоохоронної діяльності (Petrova, 2017).

Наукова новизна

У статті запропоновано комплексний підхід, що містить здобутки правознавства, філософії права, етики, державного управління, до визначення ролі основних цінностей та принципів професійної етики поліцейського у його професійній діяльності, проаналізовано співвідношення цінностей та принципів професійної діяльності поліцейського. Визначено базовими цінностями професійної діяльності поліцейського верховенство права, гуманізм, професіоналізм.

Запропоновано визначення основних принципів професійної етики поліцейського як основоположних ідей, керівних начал, що покладені в основу професійної діяльності поліцейських, у яких фіксуються ціннісні й ідеологічні засади публічного життя суспільства. Зазначається, що недотримання цих вимог ставить під сумнів легітимність здійснення професійної діяльності, підриває довіру до професіоналізму як до певної кваліфікаційної якості людини, загрожує загальною недовірою громадськості до програм державного менеджменту і, у крайніх своїх виявах, соціальними заворушеннями.

Запропоновано дві схеми типологізації основних принципів професійної етики поліцейського, що ґрунтуються на: а) цінностях верховенства

права, гуманізму, професіоналізму, які постають «формулами» моральності професіонала; б) смислому структуруванню прописаних у нормативних актах засад професійної діяльності поліції, а саме концептуальних, світоглядних і процесуальних засадах професійної діяльності. Схеми забезпечують наочність сприйняття та полегшують усвідомлення ступеню теоретичної розробки й окреслення основних принципів професійної етики поліцейського у вітчизняних нормативно-законодавчих актах.

Висновки

Оптимальна модель місії поліції може бути виражена формулою: «Поліцейські служать народу України, задовольняючи його потреби в послугах держави».

Цінності є змістовним, сутнісним наповненням принципів, взаємообумовлюють та взаємодіють. Причому виявлення ціннісних підвалин діяльності поліції надає осмисленості та змістовної наповненості правоохоронній діяльності. Виокремлено й обґрунтовано основні цінності професійної діяльності поліцейського: верховенство права, гуманізм, професіоналізм.

Принципи професійної етики:

– окреслюють у загальній формі об'єктивно обумовлену вимогу щодо учасників суспільних відносин;

– слугують засобом самообмеження державної влади;

– є керівництвом для досягнення цілей правового регулювання;

– формують – разом із цінностями – ідейне поле філософії професійної діяльності.

Запропоновані схеми типологізації основних принципів професійної етики поліцейського забезпечують наочність сприйняття та полегшують усвідомлення ступеню їхньої теоретичної розробки та відтворення у вітчизняних нормативно-законодавчих актах.

Зважаючи на огляд основних принципів професійної діяльності та їхньої реалізації у нормативних актах, слід відзначити, що:

у вітчизняному законодавстві низка таких важливих факторів, як фіксація прав і соціального захисту поліцейських, умови праці та професійна підготовка потребують чіткішої артикуляції, доопрацювання та доповнення;

передусім ідеться про проблеми формування особистісних внутрішніх, власне морально-етичних якостей професіонала, а не лише набуття формально-зовнішніх, процедурних атрибутів професійної належності (носія однострою, наявність жетона й службового посвідчення).

Прийняття Етичного кодексу поліцейського вочевидь стало б значним кроком у постановці формулювань, ретельнішому аналізі та повнішому усвідомленні етичних проблем професійної діяльності поліцейських і готовності їх розв'язувати, що має наблизити якість роботи поліції до стандартів західної професійної культури.

REFERENCES

- Alekperov, A.S. ohly. (2013). Mulykulturalizm v prostori mizh politykoiu i kulturoiu [Multiculturalism in the space between politics and culture]. *Filosofia i kultura, Philosophy and culture*, 3, 350-355. doi: <https://doi.org/10.7256/1999-2793.2013.03.8> [in Ukrainian].
- Andonova, L.B. (et al.). (2010). *Yevropeizatsiia Tsentralnoi ta Skhidnoi Yevropy [Europeanization of Central and Eastern Europe]*. F. Shimmelfennih, U. Zedelmaier (compiler). (O. Sydoruk, Trans). O. Honcharuk (Eds.). Kyiv: Yunivers [in Ukrainian].
- Banchuk, O.A. (Eds.). (2013). *Status politsii: mizhnarodni standarty i zarubizhne zakonodavstvo [Police status: international standards and foreign legislation]*. Kyiv: Moskalenko O.M. [in Ukrainian].
- Bauman, Z., & Donskins, L. (2014). *Moralna slipota. Vtrata chutlyvosti u plynii suchasnosti [Moral blindness. Loss of sensitivity in current times]*. (O. Butsenka, Trans). Kyiv: Dukh i litera [in Ukrainian].
- Chesnoty. Provintsia Sviatoho Mykolaia: Vasyliianskyi chyn Sviatoho Yosafata v Ukraini [Virtues. Province of St. Nicholas: The Basilian Order of St. Jehoshaphat in Ukraine]. (n.d.). *osbm.org.ua*. Retrieved from <http://osbm.org.ua/index.php/publikatsiyi/dukhovnist/1728-chesnoty> [in Ukrainian].
- Dmytriieva, E. (2016). Tsinnist i tvorchist yak komponenty relihiinoi kultury [Value and creativity as components of religious culture]. *Filosofia i kultura, Philosophy and culture*, 5, 730-737. doi: <https://doi.org/10.7256/1999-2793.2016.5.18614> [in Ukrainian].
- Dzhurska, A.V., & Dzhurskyi, V.V. (2019). Pravo pratsivnykiv politsii na povahu do yikhnoi hidnosti pid chas vykonannia sluzhbovykh oboviazkiv [The right of police officers to respect for their dignity in the performance of their duties]. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava, Philosophical and methodological problems of law*, 1(17), 90-97. doi: <https://doi.org/10.33270/01191702.90> [in Ukrainian].
- Ettsioni, A. (1999). Novoe zolotoe pravilo i nrvstvinnost v demokratcheskom obshchestve [The New Golden Rule and Morality in a Democratic Society]. *Novaia industrialnaia volna na Zapade, New industrial wave in the West*. Moscow: Academia [in Russian].
- Fukuiama, F. (2004). *Doverie: sotsialnye dobrodeteli i put k protsvetaniyu [Trust: social virtues and the path to prosperity]*. (Trans). Moscow: Izd-vo AST; Ermak [in Russian].

- Hlushkova, L.V. (2016). Osoblyvosti zmin struktury ukraïnskoho suspilstva u hlobalizatsiinomu protsesi [Features of changes in the structure of Ukrainian society in the globalization process]. *Hrani, Grani*, 4(132), 74-77. doi: <https://doi.org/10.15421/1716081> [in Ukrainian].
- Johannessen, S.O. (2015). Reforming the Norwegian Police-Cultural Change as a Restoration of Organizational Ideologies, Myths and Practices. *Nordisk politiforskning*, 2(2), 167-182. doi: <https://doi.org/10.4324/9781315688404-3>.
- Lamash I.V. (2016). Fenomen politseiskoi kultury (police culture) u suchasnykh zarubizhnykh doslidzhenniakh [The phenomenon of police culture (culture policy) in modern foreign studies]. *Pravo i bezpeka, Pravo and security*, 2(61), 11-17 [in Ukrainian].
- Nakaz MVS Ukrayiny "Pro zatverdzhennia Pravyl etychnoi povedinky politseiskykh": vid 9 lystop. 2016 r. No. 1179 [Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine "On the statement of Rules of ethical behavior of police officers" from November 9, 2016, No. 1179] (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16> [in Ukrainian].
- Nakaz MVS Ukrayiny "Pro zatverdzhennia Pravyl nosinnia odnostroiu politseiskykh": vid 19 serp. 2017 r. No. 718 [Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine "On the statement of Rules of wearing of uniform of police officers" from August 19, 2017, No. 718]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1122-17> [in Ukrainian].
- Nhan, J. (2014). Police culture. *The Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. New York; Heidelberg; Dordrecht; London: Springer. doi: <https://doi.org/10.1002/9781118517383.wbeccj371>.
- Niznnik, N.S. (2018). Politsiia i grazhdanskoe obshchestvo: poisk vektora vzaimodeystviia [Police and civil society: search for a vector of interaction]. *Politseyskaia deiatelnost, Police activity*, 5, 52-66. doi: <https://doi.org/10.7256/2454-0692.2018.5.23796> [in Russian].
- O'Neill, M.E., Marks, M., & Singh, A. (2017). *Police occupational culture: New debates and directions*. Emerald. doi: [https://doi.org/10.1016/s1521-6136\(2007\)8](https://doi.org/10.1016/s1521-6136(2007)8).
- Pavlyshyn, O.V., Kravchuk, O.V., & Lev, O.R. (2018). Antropologichno-pravovi vymiry profesiinoi deformatsii moralnoi svidomosti pratsivnykiv Natsionalnoi politsii Ukrainy [Anthropological and legal dimensions of professional deformation of moral consciousness of employees of the National Police of Ukraine]. *Filozofski ta metodologichni problemy prava, Philosophically and methodological problems of law*, 2(18), 71-80. doi: <https://doi.org/10.33270/02191802.71> [in Ukrainian].
- Petrova, H. (2015). *Deontologichni zasady sluzhbovoi diialnosti: sluzhbovyi etyket pravoohorontsia (politseiskoho) [Deontologic ambushes of service deiality: service etiquette of the law enforcement officer (police)]*. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].
- Petrova, H. (2017). Kontsept prav liudyny i zhyttievyi svit [The concept of human rights and the world of life]. *Filozofski, metodologichni ta psykholohichni problemy prava, Philosophical, methodological and psychological problems of law: Proceedings of the 7 All-Ukrainian Scientific and Theoretical Conference* (pp. 329-332). Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].
- Petrova, H.M., & Kumeda, T.A. (Eds.). (2012). *Osnovy profesiinoi etyky ta estetychnoi kultury: do provedennia masovykh zakhodiv ta sportyvnykh zmahaniy [Fundamentals of professional ethics and aesthetic culture: before holding mass events and sports competitions]*. Kyiv: KNT [in Ukrainian].
- Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny "Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia otsinky rivnia doviry naselennia do Natsionalnoi politsii": vid 7 liut. 2018 r. No. 58 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Procedure for assessing the level of public confidence in the National Police" from February 7, 2018, No. 58]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-2018-%D0%BF#n10> [in Ukrainian].
- Pryntsyyp/Nachalo [Principle/Beginning]. (2011). *Yevropeyskyi slovnyk filozofii: Leksykon neperekladnostei, European Dictionary of Philosophies: A Lexicon of Intranslatability* (2nd, ed.). Kyiv: Dukh I Litera [in Ukrainian].
- Rekomendatsiia Rec (2001) 10 Komitetu Ministriv Rady Yevropy "Yevropeyskyi kodeks politseiskoi etyky": vid 19 veres. 2001 r. [Recommendation Rec (2001) 10 of the Committee of Ministers of the Council of Europe "European Code of Police Ethics" from September 19, 2001]. (n.d.). pravo.org.ua. Retrieved from <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf> [in Ukrainian].
- Rezoliutsiia Parlamentskoi Asamblei Rady Yevropy "Deklaratsiia pro politsiiu": vid 8 trav. 1979 r. No. 690 [Resolution of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe "Police Declaration" from May 8, 1979, No. 690]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803 [in Ukrainian].
- Schein, E.H. (1992). *Organizational Culture and Leadership*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers. doi: <https://doi.org/10.1177/027046769401400247>.
- Shevchuk, H. (2019). Pryntsyypy ta zavdannia diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy [Principles and tasks of the National Police of Ukraine]. *Pidpriumnytstvo, gospodarstvo i pravo, Entrepreneurship, economy and law*, 7, 120-124. Retrieved from <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/7/22.pdf> [in Ukrainian].
- Shylo, Ye.P. (2018). Pravovi pryntsyypy diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy [Legal principles of the National Police of Ukraine]. *Aktualni problemy vitchyznianoi yurysprudentsii, Actual problems of domestic jurisprudence*, 6(2), 154-164 [in Ukrainian].
- Strelchenko, O.H. (2017). Osoblyvosti vstupu do patrolno-postovoï sluzhby yak odnogo iz riznovydiv publichnoï sluzhby [Peculiarities of joining the patrol service as one of the types of public service]. *Mekhanizm pravovoho rehuliuвання pravoohoronnoi ta pravozakhysnoi diialnosti v umovakh hromadianskoho suspilstva (osinni*

- chytannia), *The mechanism of legal regulation of law enforcement and human rights activities in civil society (autumn readings)*: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific Conference (pp. 365-396). H.Ya. Savchyn (Ed.). Lviv: LvDUVS. doi: <https://doi.org/10.31617/k.knute.2019-03-19.17> [in Ukrainian].
- Strelchenko, O.H. (2019). Doktrynalna kharakterystyka publichnoi sluzhby v Ukraini: poniattia ta klasyfikatsiia [Doctrinal characteristics of public service in Ukraine: concept and classification]. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava, Philosophical and methodological problems of law*, 1(17), 104-110. doi: <https://doi.org/10.33270/01191702.104> [in Ukrainian].
- Trofymenko, V.A. (2017). Normatyvni akty etychnoi povedinky politseiskykh yak neobkhdna chastyna zakonodavchoho zabezpechennia yikhnoi spivpratsi iz suspilstvom [Normative acts of ethical behavior of police officers as a necessary part of legislative support of their cooperation with society]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho"*, *Bulletin of the National University "Yaroslav the Wise Law Academy of Ukraine"*, 4(35), 175-185. Retrieved from <http://fil.nlu.edu.ua/article/viewFile/119656/130878>. doi: <https://doi.org/10.21564/2075-7190.35.119656> [in Ukrainian].
- Vasylevska, T.E. (2018). *Etyka v publichnii sluzhbi [Ethics in public service]*. Kyiv: NADU [in Ukrainian].
- Yaremenko, P.S. (2001). *Etychni aspekty v diialnosti pratsivnyka OVS Ukrainy [Ethical aspects in the activity of a police officer of Ukraine]*. Kyiv: Libra [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro Dystsyplynarnyi statut Natsionalnoi politsii Ukrainy": vid 15 berez. 2018 r. No. 2337-VIII [Law of Ukraine "On the Disciplinary Statute of the National Police of Ukraine" from March 15, 2018, No. 2337-VIII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 29, 233. doi: <https://doi.org/10.33498/loou-2018-01-315> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro Natsionalnu politsiiu": vid 2 lyp. 2015 r. No. 580-VIII [Law of Ukraine "On the National Police" from July 2, 2015, No. 580-VIII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> [in Ukrainian].
- Zozulia, I. (2019). Is the National Police of Ukraine European? *SSRN Electronic Journal*. doi: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3468902>.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Алекперов А. С. огли. Мультикультуралізм в просторі між політикою і культурою. *Філософія і культура*. 2013. № 3. С. 350–355. doi: <https://doi.org/10.7256/1999-2793.2013.03.8>.
- Європеїзація Центральної та Східної Європи / [Л. Б. Андонова та ін.]; упоряд.: Ф. Шіммельфенніг, У. Зедельмаєр; пер. з англ. О. Сидорчук; ред. О. Гончарук. Київ: Юніверс, 2010. 281 с.
- Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. ред. О. А. Банчука. Київ.: Москаленко О. М., 2013. 588 с.
- Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Втрата чутливості у плінній сучасності / пер. з англ. О. Буценка. Київ: Дух і літера, 2014. 280 с.
- Чесноти. Провінція Святого Миколая: Василіянський чин Святого Йосафата в Україні. URL: <http://osbm.org.ua/index.php/publikatsiyi/dukhovnist/1728-chesnoty>.
- Дмитрієва Е. Цінність і творчість як компоненти релігійної культури. *Філософія і культура*. 2016. № 5. С. 730–737. doi: <https://doi.org/10.7256/1999-2793.2016.5.18614>.
- Джурська А. В., Джурський В. В. Право працівників поліції на повагу до їхньої гідності під час виконання службових обов'язків. *Філософські та методологічні проблеми права*. № 1 (17). 2019. С. 90–97. doi: <https://doi.org/10.33270/01191702.90>.
- Этциони А. Новое золотое правило и нравственность в демократическом обществе. *Новая индустриальная волна на Западе*. М.: Academia, 1999. С. 312–334.
- Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию / пер. с англ. М.: Изд-во АСТ; Ермак, 2004. 730 с.
- Глушкова Л. В. Особливості змін структури українського суспільства у глобалізаційному процесі. *Грані*. 2016. № 4 (132). С. 74–77. doi: <https://doi.org/10.15421/1716081>.
- Johannessen S. O. Reforming the Norwegian Police-Cultural Change as a Restoration of Organizational Ideologies, Myths and Practices. *Nordisk politiforskning*. 2015. Vol. 2. No. 2. P. 167–182. doi: <https://doi.org/10.4324/9781315688404-3>.
- Ламаш І. В. Феномен поліцейської культури (police culture) у сучасних зарубіжних дослідженнях. *Право і безпека*. 2016. № 2 (61). С. 11–17.
- Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: наказ МВС України від 9 листоп. 2016 р. № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16>.
- Про затвердження Правил носіння однострою поліцейських: наказ МВС України від 19 серп. 2017 р. № 718. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1122-17>.
- Nhan J. Police culture. *The Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. New York; Heidelberg; Dordrecht; London: Springer, 2014. URL: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781118517383.wbeccj371/abstract/>. doi: <https://doi.org/10.1002/9781118517383.wbeccj371>.
- Нижник Н. С. Полиция и гражданское общество: поиск вектора взаимодействия. *Полицейская деятельность*. 2018. № 5. С. 52–66. doi: <https://doi.org/10.7256/2454-0692.2018.5.23796>.

- O'Neill M. E., Marks M., Singh A. Police occupational culture: New debates and directions. Emerald, 2017. 412 p. doi: [https://doi.org/10.1016/s1521-6136\(2007\)8](https://doi.org/10.1016/s1521-6136(2007)8).
- Павлишин О. В., Кравчук О. В., Лев О. Р. Антропологічно-правові виміри професійної деформації моральної свідомості працівників Національної поліції України. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2018. № 2 (18). С. 71–80. doi: <https://doi.org/10.33270/02191802.71>.
- Петрова Г. Деонтологічні засади службової діяльності: службовий етикет правоохоронця (поліцейського): пам'ятка Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. 100 с.
- Петрова Г. Концепт прав людини і життєвий світ. *Філософські, методологічні та психологічні проблеми права* : зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-теорет. конф. (Київ, 11 листоп. 2017 р.) / [редкол.: В. В. Черней, М. В. Костицький, С. Д. Гусарев та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 329–332.
- Основи професійної етики та естетичної культури: до проведення масових заходів та спортивних змагань : навч. посіб. / за заг. ред. Г. М. Петрової, Т. А. Кумеди. Київ : КНТ, 2012. 192 с.
- Про затвердження Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції : постанова Кабінету Міністрів України від 7 лют. 2018 р. № 58. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-2018-%D0%BF#n10>.
- Принцип / Начало. *Європейський словник філософії: Лексикон неперекладностей* / пер. з фр. Вид. 2-ге, виправл. Київ : Дух і літера, 2011. Т. 1. С. 101–109.
- Європейський кодекс поліцейської етики: Рекомендація Rec (2001) 10 Комітету Міністрів Ради Європи від 19 верес. 2001 р. URL: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf>.
- Декларація про поліцію: резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи від 8 трав. 1979 р. № 690. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803.
- Schein E. H. Organizational Culture and Leadership. San Francisco : Jossey-Bass Publishers, 1992. 418 p. doi: <https://doi.org/10.1177/027046769401400247>.
- Шевчук Г. Принципи та завдання діяльності Національної поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 7. С. 120–124. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/7/22.pdf>.
- Шило Є. П. Правові принципи діяльності Національної поліції України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 6. Т. 2. С. 154–164.
- Стрельченко О. Г. Особливості вступу до патрульно-постової служби як одного із різновидів публічної служби. *Механізм правового регулювання правоохоронної та правозахисної діяльності в умовах громадянського суспільства (осінні читання)* : тези доп. та повідомл. учасників Всеукр. наук. конф. (27 жовт. 2017 р.) / упоряд. Г. Я. Савчин. Львів : ЛьвДУВС, 2017. С. 365–396. doi: <https://doi.org/10.31617/k.knute.2019-03-19.17>.
- Стрельченко О. Г. Доктринальна характеристика публічної служби в Україні: поняття та класифікація. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2019. № 1 (17). С. 104–110. doi: <https://doi.org/10.33270/01191702.104>.
- Трофименко В. А. Нормативні акти етичної поведінки поліцейських як необхідна частина законодавчого забезпечення їхньої співпраці із суспільством. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2017. № 4 (35). С. 175–185. URL: <http://fil.nlu.edu.ua/article/viewFile/119656/130878>. doi: <https://doi.org/10.21564/2075-7190.35.119656>.
- Василевська Т. Е. Етика в публічній службі : підручник. Київ : НАДУ, 2018. 256 с.
- Яременко П. С. Етичні аспекти в діяльності працівника ОВС України. Київ : Лібра, 2001. 167 с.
- Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15 берез. 2018 р. № 2337-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 29. С. 233. doi: <https://doi.org/10.33498/louu-2018-01-315>.
- Про Національну поліцію: Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
- Zozulia I. Is the National Police of Ukraine European? *SSRN Electronic Journal*. 2019. doi: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3468902>.

Стаття надійшла до редколегії 16.03.2020

Petrova H. – Ph.D in Philosophy, Associate Professor of the Department of Philosophy of Law and Legal Logic of the Nation Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5964-1473>

Basic Values and Principles of Police Professional Ethics

*The article takes a comprehensive approach to the study of the achievements of the legal and philosophical sciences in the study of the problem of values and principles of professional ethics of police and the importance of these phenomena in the professional. The **purpose** of the article is to determine the essence and values of professional ethics and their role in the professional work of a police officer, which is impossible without defining the mission and tasks of the police. **Methodology.** The methodological basis of scientific search is a set of philosophical and philosophical principles of scientific knowledge, methodological approaches, general methods of thinking, philosophical and general scientific methods, the use of which provided the validity and reliability of the results of the*

*study of basic values and principles of professional policing. The **scientific novelty** of the research is: the laying down of fundamental basic values of the professional activity of the police, the rule of law, humanism and professionalism; formulating the definition of «basic principles of police professional ethics»; typologization of the basic principles of the professional ethics of the police officer in two schemes: a) structuring the principles in accordance with the basic values of the professional activity of the police – the rule of law, humanism, professionalism, which are the «formulas» of professional morality; b) semantic structuring of the principles of professional police activity enshrined in the normative acts: conceptual, ideological and procedural principles of professional activity. The study's **conclusions** include the formula of the optimal police mission model: «Police officers serve the people of Ukraine by satisfying their needs for state services»; it will be noted that such important factors in forming the police professional philosophy, such as fixing the rights and social protection of police officers, working conditions and training, require clearer articulation, refinement and addition in national legislation; problems of formation of personal internal, actually moral and ethical qualities of a professional deserve more attention, that, in further scientific researches of the stated problem, it can find its concretization in such concepts as «virtues» and considered in the plane of «corporate culture», «culture of professional activity», «Police culture». Therefore, the adoption of the Police Code of Ethics would solve a number of problems with the clarity of the wording of the basic categorical apparatus of the police professional philosophy, would prevent a fuller understanding of the ethical problems of police professional activity and a willingness to discuss and solve these problems, which would bring the quality of police work closer to the standards of the Western professions.*

Keywords: values of professional ethics of police officer, Rule of Law, humanism; professionalism; principles of police professional ethics, conceptual principles of professional activity; worldview principles of professional activity; procedural principles of professional activity; virtues.